Eu Popa Pătru, lăcuitoriu în Kinăud, am scris ačastă carte de învățături, cu mila milostivului d[u]mnedzău. amin.

Urmează patru file cu câteva evanghelii de la Marcu şi Luca, cu titluri în slavoneşte, sfârşîndu-se cu:

Єѵтєлиа s вѫ скрсноєωпи лѣкн . . . рд'і. Celelalte foi ce mai urmau lipsesc.

Din mărturisirea ce o face protopopul Popa Pătru reese că a transformat mult, „a tocmit" (= a îndreptat) din traducerea acelui „popă rusesc" de care vorbeşte şi pe care nu-l putem identifică aici. Limba textului are foarte multe elemente din graiul de azi de pe Valea Crişului, unde este Tinăudul, satul lui Popa Pătru, care a trebuit să fie un activ „scriitor", cu înţelesul de copist, dar poate şi de „remanieur" al textelor ce le-a transcris, din care se mai cunoaşte un manuscris miscelaneu, la Academia Română, scris la 1685 de protopop Popa Pătru (cf. Catalogul manuscriselor, româneşti, tomul II, p. 467, No. 714) şi care acum se găseşte la Moscova, încât nu l-am putut vedeà. Dar persoana nu poate fi decât aceiaşi cu a noastră, socotind după felul însemnărilor, după nume şi după data în care l-a scris (trei ani după Cazanii). Ne propunem însă a face altă dată o cercetare comparativă între graiul Cazaniilor pe care le va fi spus şi cetit poporului, în vremea păstoriei sale, protopopul Popa Pătru, şi între graiul de azi din regiunea Tinăudului.

G. Giuglea.

XII.

Material pentru vocabularul botanic al limbii române.

Grădini ţărăneşti din Banat.

Plantele cultivate prin grădinile ţăranilor noştri sânt foarte felurite, potrivit gradului de cultură al ţinutului, climatului ce stăpâneşte acolo şi trecutului istoric. Istoria culturală îşi scoate cele mai importante elemente din studiul comparat al grădinilor ţărăneşti. Dar şi studiul limbii găseşte în numirile plantelor cultivate de ţărani date interesante cu privire la originea şi des-

BDD-A14634 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

voltarea organică a limbii. Astfel de date ofere şi lista plantelor de grădină din Sudvestul Banatului, culese de mine în vara anului 1920. Comunele vizitate sunt: Mehadia (M), Pecineciça (P), Sviniţa (S), Tişoviţa (T), Zagujeni (lângă Caransebeş (Z). Toate, localităţi străvechi.

Lângă numirile populare adaug termenii literari ori ştiinţifici, numai unde o identificare este mai anevoioasă. Localităţile sânt indicate cu iniţialele lor.

Numirile fiind colectate din teritorul unde a trăit autorul anonim al dicţionarului valachico-latin dela Caransebeş la începutul veacului al XVIII-lea, am ţinut să fac o comparaţie între acel „Dictionarium“ publicat de Gr. Cretzu şi numirile de azi. Am *subliniat* numirile identice, iar numirile plantelor ce se găsesc în dicţionar într'o formă mai mult sau mai puţin modificată, le-am notat cu (†). Numeroase numiri de plante din acest dicţionar nu le-am auzit în puţinele localităţi ce-am vizitat. Să fi pierit ele din cultură?

a) *Pomi, tufe şi vie.*

Prune de toamnă (=bistriţe) M P, de vară M P, drugoane M, grase M, gorgoloaşe P, **Mere** *sălcii* Z, de Sântămărie Z, pogăşi Z, plotogoase Z, roşioare Z, *de Sânpetru* M Z, mărşanţche M Z, mărşanche P, de Sfântu Ilie M, sarbet'e M, ţigăneşti M Z, orăşăneşti Z, botu-oii Z, *oarzăne* Z, răńete (rainette) Z, tirchişetafle (= Türkische Tafel) Z, ionatane (= Jonathan) Z, ledere (= Leder-Apfel) Z, tufoase Z, de sadă Z.

Pere de Sântu Ilie M Z, de Sân-Petru M Z, †de *Sântămărie* Z P. trăgulite Z, cu ńiezu roşu Z, †de iarnă P, ţucăr-pere P.

†**Cireşe** ultoite M, păsăreşti M, *pârgaviţe* Z, de Mai Z, ochiu-boului Z, Ciureşe d'el'e t'impurii P, de sâmpetru. P.

Cáişińe Z, zărzălińe P.

Nuci M P

Struguri albi Z P, negri Z P, lunguiuşi Z, d'e iarnă P.

Viţă de vie brághină M P, tămâioră M, ţâţche (= ţâţa caprii) M, ţiţariu P, paradaisă M, rizling M; *agurídă* (sălbatecă) M, P, S, T.

BDD-A14634 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

Iaguzi (= frăgari, duzi) cu iagud'e, albi M P, negri M P, module (= sure) P, viorinţi (= roşietici) M, *Frăgar* Z.

†**Agrişi** M, Z, P.

Pierseci Z. t'ersăci M, *Piersăci* P.

Strugurei Z P, ribizi M.

b) *Legume etc.*

Fasole (†făsui): *Păsulă* albă M, galbenă M. grasă P, moale M, gălbińoară Z, cu târşi Z, oloagă Z

Mazăre M, *madzăre* P.

Paprică M, piparcă Z.

Ceapă M, mănuntă Z, lunguiuşă Z, boboloaşă Z.

Ai M Z, †usturoi P.

Hagime M Z

Pras P, *Pras* M.

Crastaveţi P, †Crăstăveţi Z.

†**Rădişi** M Z, Răd'icle roşii P, albe P.

Salată Z, Salată putersalat (Buttersalat) M, cu căpăţină P, mică P.

Morcov M Z, morcoji P

Pătrânjel M, Pătrunjei sau pătlăgele Z, mirodie P.

Păştănat (= păstărnac) M, păştănac Z.

Ţeler Z P.

Cherărabe Z.

†**Vardză** căpăţină P, chel P, carfioale P

Bărăd'ici (=pătlăgele roşii) Z, Părădăişi P, care se mâncă cu pită (= pătlăgele vinete) P.

Grumpii (= cartofi) t'impurii M, crumpei timpurii P, Crumpii roza Z, vânăţi Z, d'e lună Z; Crumpei de lună P, d'e iarnă P.

Cucuruz M, mic P, mare P, mijlociu P.

Lebeniţe Z, *Pepeni* Z, †Ludăi Z, trăgulă şi curcúbet'e P. Duleţi (= bostani) P.

Copşuni Z.

Mac Z.

Şofran Z.

Şpănat P.

BDD-A14634 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)

Mărar P.
Cimbru P.
Brosbă (= Helianthus tuberosus) P.

c) *Plante de ornament.*

Golopăr (= calapăr: Chrysanthemum balsamita) M, P, călăpăr Z, Gheorghine (= Dahlia variabilis) M, aliene Z *Lemnu-domnului* (= Artemisia abrotanum) M Z — Cârligei (= Aquilegia vulgaris) M — *Iarbă crață* (= Mentha crispa) M — Plăntişi (Phalaris arundinacea v. picta) M, plănticele P — Romoniţe (= Chrysanthemum parthenium) M Z P — Sânfireag (= garoafe, Dianthus caryophyllus) M, Sânvireni tărcaţi Z (din ungurescul székfüvirág) — Floare de toamnă (= Chrysanthemum indicum) M P, albă, roşie (Callistephus chinensis) P — Bujor (= Paeonia officinalis) M Z P — *Crin* (= Lilium candium) M Z — Vioală (= Cheiranthus Cheiri) M, albă P, roşie P (= Matthiola annua) — Minuţe (= Bellis perennis) M — Iglice (= Primula acaulis var) M. oglıştei Z — Fionfiu (= Vinca minor M Z, foifir P, — Ochiu-boului (= Chrysanthemum leucanthemum) M — †Trandaşir (= Rosa centifolia) M, trandafir P — Măgrin (şi păsuele) = Robinia pseudacacia M. — Floarea soarelui (= Helianthus annuus) M Z — Floare roşie de sacsâe (= Pelargonium zonale) T, Flori roşii P, Floare lată Z — Floare rotată (= Pelargonium Zonale) T, creaţă (= Pelargonium odoratissimum) T, P — Zambile (= Hyacinthus orientalis) Z — Tătăişi (= Chrysanthemum cinerariaefolium) Z — Măierană (Origanum maiorana) Z — Pupi Z — *Iederă* Z — Tămâioară (Chenopodium ambrosioides) Z — Priboi (= Geranium macrorrhizum) Z — Fucsâńe (= Fuchsia) Z, ciucurei P — Floare lată (Pelargonium zonale) Z — Rozmolin Z, rosmărin P — Adurmiţele (Iromdea purpurea) Z — Tulipani Z — Spânz Z — †Busuioc P — *Leuştean* P — Levendru (= Levendula Spica) P — Uliandru (= Nerium Oleander) P.

Al Borza.

BDD-A14634 © 1920-1921 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:01:11 UTC)